„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 17. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 29. ЈАНУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ПРИГОВОРИ.

У страној штампи често смо пута слушали и слушамо приговоре, како смо се ми Срби завадили с „целим светом“, и отуд наши противници извађају, да ћемо као слабији против јачих и моћнијих суседа подлећи, да ће нас у овој борби, коју заподесмо, нестати. Да Срби живе скоро са свима суседима у неспоразуму то стоји, али су неосновани приговори, да су Срби криви и да су они, који први изазивају. Завађени смо с Бугарима, завађени смо с Хрватима, а и с Мађарима у Угарској и Немцима у Аустрији зна се како стојимо.

Него не замера нам се ради Мађара и Немаца, замера нам се ради Хрвата и Бугара. Сви знамо шта раде Бугари, а шта Хрвати. Једни су жељни Мађедоније и Ст. Србије, други Босне и Херцеговине. Па ни овде не престају жељама, хтели би да нас не буде ни у Троједници, а ни на Приморју. И Бугари, у небратској жељи, да нам отму две дивне српске земље, не бирају средства само да тамане и уништују све српске народне аманете!

Пита се: смеју ли и могу ли Срби остати равнодушни? Кад би смели и могли, онда верујемо, да би нас у тим земљама и нестало. Али кад се боре и не предају, тад им се приговара, да су они, Срби криви, који бране своје, а Бугари праведни, који отимају. Тако је од прилике и с Хрватима. И они настоје, да нас истисну из Босне и Херцеговине. И они нападају и српске и православне светиње, и они не признају нам у тим земљама имена ни народности, а отуд никакова права на те земље. Смемо ли ћутати? Али онда када би ћутали ми би се предали, ми би подлегли, одрекли би се свега, што нам је најсветије и не би били достојни, да се зовемо народом. Ако је икоме стало до словенске узајамности, а оно је и нама Србима. Жалити је што је нема, али што је нема нису криви они, који се бране, него они који нападају. Верујемо, да би било и за нас и Бугаре и Хрвате доста корисније, кад би живели у споразуму, али и у то верујемо, да ће нестати овог неспоразума само онда, кад признамо једни другима што је чије. На основу чега траже Бугари Ст. Србију и Мацедонију, а Хрвати Босну и Херцеговину?

Да ћемо пак страдати, што смо, кривицом Бугара и Хрвата у непријатељству и с једнима и с другима — не верујемо. Верујемо пре, да би они могли страдати, па, као Словени и то жалимо.

За Стару Србију и Мацедонију биће онако, како реши ратна срећа. Реши ли она у корист Словена, у општој словенској победи и Срби ће бити победиоци; реши ли против Словенства, Бугари ће први осетити последице, као што их осећају и данас.

За Босну и Херцеговину не ћемо ни да говоримо. Смешно је и помислити свакоме ко познаје тамошње прилике, да ће икада Хрвати постићи што желе. Србе православне нико никад не ће похрватити! Можда се уздају у мухамедовце. Њих је много и када би их могли добити за себе, не поричемо, Хрватима би добро дошли. Али од неког времена многи и многи мухамедовци се прианају Србима признаће се и остали, кад их пробуди народна свест. Многи се данас признају, ма да је то у данашњим околностима њима и опасно називати се Србима. Нама не предстоји ништа друго, него да се боримо, а морамо се борити, по што нас нападају. У борби нам је данас спас. Наша борба у сваком је погледу оправдана и ма да је жалосно, да се морамо борити са словенском браћом, опет је и данас њима горе који нападају, него нама који се бранимо.

Како је Бугарима у Бугарској, а како Хрватима у Хрватској? Ко је крив једнима и другима? Први мрзе Србе, јер Срби љубе Русију. Да се учине услужним против руске политике нападају сваког, који је за словенску политику. Други нападају Србе, желећи, да им узму све што могу и у тој жељи да нама узму, што је наше а њима туђинци узимају и њихово — хрватско. Хрвати се туже на „мађарску еру“. Али је та ера наравна посљедица њихове политике, која се понајвише састоји у небратској мржњи против Срба.

Нападнути са свију страна, ипак боље стојимо од свих противника. Та на послетку Срби имају две независне српске државе, а немају је ни Бугари ни Хрвати!

Свакако, ма да је жалосно, што не живимо у пријатељству, не можемо и не смемо, да прећутимо неоправданих приговора као да смо ми Срби овоме криви. Бугари и Хрвати ваљало би или да докажу, неборивим разлозима, да су Стара Србија, Мацедонија, Босна и Херцеговина њихове земље, или да признаду да су те земље српске, њихове словенске браће. Овако боећи се поред очите немогућности да постану њихове, а у жељи да их не признаду српскима и нехотице их упућују онима, који нису Срби, Бугари, Хрвати а ни Словени!

БЕРКС ПАША И САРАЈЕВСКА ШПИОНАЖА.

Сарајлије добро познају Беркса, а још боље сву толико распрострањену шпионажу. Ма да је скоро сва снага сарајевске полиције у рукама преобучених детектива и плаћених тајних шпиона, опет ни странцу, ако га случај нанесе у престоницу Босне, није од потребе да се много труди, а да се увери у коликој су мери знали у Сарајеву, да развију шпионажу. Ако позвани предпостављеници мисле, да данас у Босни ваља награђивати оне, који су вештији, да за недостојне смерове траже људе, који су способнији, да све што се ради и у јавним и приватним друштвима, што се говори у кругу познаника и пријатеља подвргну критици шпионаже, онда признајемо, да је и у целој Европи мало таких полиција, које би се опкружиле толиким детективима, као што се опкружила сарајевска, да јој јављају све што Срби раде и што мисле. Истина, тешко је и немогуће је погађати туђе мисли, али шеф сарајевске полиције допушта и то својим најмљеницима — а зна се, кад шпионажа узима Србе на ниншан, да о другоме и не мисле, него да ти Срби стварају „Душаново царство“ и распростиру „нелојалитет“.

Рекосмо, да Сарајлије све ово добро знају и уз пркос томе, да је велики број тајних чланова јавне шпионаже, да су сви ти тајни чланови познати у јавности а да се не чуде читаоци како је то могуће, када се знаде, да се по другим престоницама Европе важност детектива састоји понајвише у томе, што их нико не познаје, довољно им је да ма који од њих оде до Сарајева и чим сиђе са жељезнице на станицу и одвезе се у варош, па као новајлија стане разгледати разне варошке пределе од Ковачића до Бендбашче, а по њима дућане и безистане, џамије и старе и нове зграде, па га путем сретне случајно какав зналац и јави му се српским језиком: „помоз Бог пријатељу!“ Он одмах иза својих леђа добија „новог пријатеља“. Довољно је да проговори српски или да стане пред којим српским дућаном и прочита на табли натпис, те тако покаже да зна српски . . . одмах је почаствован једним пратиоцем, који на неколико корака за њим иде, прати га сокацима, до кафана, по дућанима и на сваком кораку, бележи свакога ко се с њиме и с киме се он састаје и прислушкује шта с киме говори и о свему подноси извештај шефу полиције. А шефу витезу Берксу опет је довољно, да се тај Србин путник поздравио с неколицином Сарајлија, па да га још боље препоручи пажњи својих најмљеника, познатих у Сарајеву под именом „шпицлова“; и ма да се путник није ни с ким посвадио, ма да је многе своје старе пријатеље најљубазније предусретао и данас се с њима разговарао и ма да би желео да још оно мало времена, што мора провести у Сарајеву, проведе у кругу Срба — пријатеља — он сутра дан види пријатеље, но они му не могу више тако усрдно да на сусрет излазе и он, преко своје воље, остаје осамљен. Можда се чуди а можда се и љути — али Сарајлије нису томе криви. Они су још јуче опазили, како тајни чланови јавне шпионаже прате новога госта и знају у напред, да је то команда свима и свакоме, да се с њиме не смеју дружити; друкчије се бележе њихова имена, позивају се у беледију страше их, прети им се, а некима се и радње затварају.

Но наш путник не остаје ипак осамљен. Ако иде сокаком праћен је тајним пратиоцем, ако седи у кафани тамо су намештени најмљеници друге врсте, који седе у кафани, који прате говор, покрет и држање свих оних за које им је наложено, да о њима подносе извештаје. Ови најмљеници обично не плаћају, што потроше у кафанама. Келнери воде о том засебан рачун, који им се подмирује од стране полиције. Полиција хоће да се увери служе ли јој верно најмљеници и када им она нареди, да на тога и тога пазе и по кафанама, хоће да се увери извршују ли то. А уверити се може најбоље из рачуна. Ако су били у кафани и трошили, мора доћи и рачун.

Ово је само један пример од толико њих, којима се служи сарајевска полиција. Овај пример употребљен је, као што је већ говорено и против др. Пачу-а. Берксу није годило, да је др. Пачу у сваком сарајевском друштву примљен најпријатније, није му годило, да један Србин ужива онолике љубави у целом грађанству, колике је уживао др. Пачу. Прогнати га

ПОДЛИСТАК.

„СВЕ ЗА ИТАЛИЈУ!“

(По талијанономе.)

— Јест господине грофе, мој муж казао вам је праву истину. Ја не дам да пуши, ја не допуштам, да на писма, која шаље својим пријатељима меће поштанске марке. Верујем, да се је мој муж синоћ тужио у вашем клубу на мој поступак, верујем и да је претио. Ви сте дошли да ме известите. Хвала вам! Седите само, молим вас седите . . . та ја вам у овом часу изгледам звер од жене, јел'те? А нисам звер . . .

— Ох, то не. Ви сте анђео лепоте — рече стари гроф.

— Не, кажите боље: анђео доброте! Нисам сујетна. На лепоту сам држала док сам била девојка . . . држала сам док сам била и жена, али сада више не.

— Што или престадосте бити женом г. кнеза? — упита смешећи се гроф.

— Не, — одврати кнегиња. — То не. Али ја сам мати, а као мати морам се бринути да за све будем више добра, него лепа. Више красна у врлинама душе, него у изразима лица. Но . . . ви као да сумњате у моје речи? Верујем. Откуд ја добра, а своме мужу не допуштам ни да пуши, ни да потроши неколико марака у марке? Али то је још ништа. Ја ћу му забранити још нешто. Он мора надгледати своје земље, мора ми се заклети да не ће никада долазити ни у ваш клуб, да се карта.

— Кнегињо!

— Ето, сад вам се још гором представљам, и кад је синоћ мој муж казао, да је његова жена зла, да је горопадна . . .

— Казао је горе: да сте лакомна за новцима!

— Да, да када је и то казао — ви сад верујете. Седите само. Тако, сад је добро. Можемо се разговарати у четири ока.

— То сам и желео.

— Мило ми је, да вам могу испунити жељу. Дакле да почнем из даље. Ви знате најбоље: ја свога мужа не љубим. Шта сте невесели? Зар је ово први пут, да вам кажем? Када је умрио мој добри отац и ја остадох сиротица без игде икога, суд је именовао вас за мога тутора. Ви сте ме добро васпитали, хвала вам. Ви сте били мој други отац, благодарна сам вам . . . ви сте ми у срце улили талијанскога духа, обожавам вас. И кад вас обожавам, све вам рекох. Свака ваша реч, била је за мене заповест. Једног дана ви рекосте, да је кнез запросио моју руку. Ја сам је одбила. То знате врло добро. Одбила сам га, јер га нисам љубила — али нисам љубила ни другога. Моје је срце било слободно. Вама је то било врло жао, знали сте, да сам кћи отмене племићке обитељи, а да ми отац није оставио ни крајцаре. Љубили сте ме и хтели сте ме богато удомити. Кнез није био леп, али је био богат. Непрестано сте око мене облетали, да га узмем, молили сте ме и преклињали, а ја сам уздисала . . . и кад год би на само остала, читала сам, само да заборавим и на кнеза и на ваше молбе. Та у вашој библиотеци било је толико лепих књига . . . и ја сам читала Гарибалдијеве прокламације, Мацинијеве списе. Тад сам дознала, да постоји „талијанска омладина“, да се она бори, да крв лије за слободу Италије. Дознала сам, да синови Италије падају на витешким мегданима, или чаме у затворима, с тога што кличу: живео Гарибалди! Гарибалди је још онда брао ратне лавор венце, био је јунак чувен и прослављен, јуришао је на своме белом хату а у црвеној кошуљи, опасан талијанском тробојницом око паса, на противнике Италије. Побеђивао је, рушио је све што није талијанско, а Италију је величао, спасавао. Све сам то читала и читање је у мени будило народни понос. Осетила сам да сам Талијанка. Знала сам да сам лепа, да сам дивна и колико пута пожелех да овим лепим уснама пољуби мртво лице којег погинулог Талијанца!! Колико пута зажелех да опашем сабљу и да и ја полетим у борбу за слободу Италије?! Ви сте на мени опазили ту промену и било вам је мило. Ох, та ви сте познати као патриота. Мало је такових у Пијемонту, а Пијемонт је пун, правих родољуба . . . . опазили сте и почели сте ми сваког дана да причате новости с бојнога поља. Како сам вас слушала, како сам уздисала, кад би казивали: овај и овај је погинуо, тај и тај је рањен?

И једног дана шетасмо се обалом. Давно је већ прошло, да је кнез био узалудно запросио моју руку. Више није у нашу кућу ни долазио. А говорило се, да је побегао . . . у усташе. Видите, пре га нисам могла ни видети, али онога дана кад сам чула да је у усташима, постао ми је мио! Био је богат, врло богат. Оставио је и своја имања и беле дворе, а навукао црвену кошуљу, опасао се тробојним пасом и одлетео у чету под барјак Јосифа Гарибалдија. Дакле, ми смо, после неког времена на њ и заборавили. Ваљда је и он на нас. Све се мења. Кад сам се ја за годину дана тако променула, да би била слободно пружила руку свакоме борцу Италије пре, него и гувернерима противне државе . . . онда верујем, да се код нас сентименталне деце Италије све мења!

Једног дана дакле, шетасмо се обалом. Ишчекивасмо Марквиза Б. И он је био богат а био је и леп. За мном је готово полудео. Не поричем да ми се није свиђао. Смешили смо се, гледали смо се и наша су срца говорила, што осећамо. Ви сте били задовољни. Ваша је била главна намера, да се удам за богата човека. А он је за вас био само богат — за мене леп и богат. Ишчекивали смо га дакле на обали. Казао је да ће доћи око 4 сата, да види кад буду одлазили рањеници у Турин.

Рањенике су већ водили у затвореним колима на пароброд. Силан се свет искупио. Мушки су их поздрављали капом у руци, ми жене плакале смо. Та оно су синови Италије, који страдаше за слободу Италије! Примакосмо се ближе. Неки су рањеници ишли пешке. Крвави, одрпани, суви и бледи гледали су нас ипак пским поносом. Поносили су се оном крвљу из њихових рана, а ми смо им девојке ту крв брисале нашим свиленим рупцима. Поносили су се... али у једном ћошку стајао је понижен и постиђен један рањеник. Одело му одрпано Није имао ни чизама. Прљав и не очешљан, а шта

није било могуће. Забранити му лечничку праксу и још мање. Кажемо није било могуће, а да се пред целом Босном и Херцеговином не компромитују. Беркс прихватио се других средстава. Не знамо како се може квалификовати поступак, који се одиграо с др. Пачу-ом, о коме се и у аустријским делегацијама споменуло, када му, као дипломисаном дру медицице у монархији, ставише пред кућу стражара, да не пусти никога к доктору и да сваки његов корак и дању и ноћу прати. Др. Пачу је ишао, као што је познато и земаљској влади и уверивши се, да је и с њезиним знањем Беркс ставио његов стан у опсадно полицијско стање, шта је могао учинити друго, него уклонити се из Сарајева.

Али није ово све. Ако има корупције у Сарајеву Беркс јој је већим делом виновник, па осим овог, што је свакоме познато и по себи је он са свог насилничког поступања у народу, а и чиновништву презрена личност. Он н. пр. има обичај, када му ко од интелигентних било цивилних, свештеника и официра у канцеларију дође не дизати се с места и не погледати на ону страну с које ко на позив послом или ради каквог извешћа долази. Његовим одвратним понашањем довео је до тога, да га многи и не поздрављају, што би га иначе, као владиног повереника или шефа полиције поздравили. Он обично окрене главу од поздрављача, те то му се узајамно и враћа. Против њега се дигли једном и чланови официрске касине и ко зна како би се та ствар свршила, да се иста ствар добротом земаљског поглавице, г. барона Апела, није загладила. Беркс је мрзак православнима, исто тако као и мухамедовцима и католицима. Мрзак је и ради свог понашања и ради силних шпиона, којих има у Сарајеву.

Шпиони се образују од оних из монархије, који се деле на две врсте. На оне, које срета човек скоро на сваком кораку на улици и на оне, који се налазе по јавним просторијама, као кафанама и гостионицама, а трећа врста састоји се на жалост из самих урођеника. И наравно је, да сада настаје питање, ако у тајним члановима јавне шпионаже има доста странаца и ислужених војника, откуд да имаде прилично и Босанаца? Ово гадно својство није Србину урођено. И под Турцима Србин је био карактер и није се дао подмићивати, а откуд, да се сада неки подмићују? Узмимо неколико примера. Замислите једног сиромашног човека. Има велику породицу, а његов га занат издао. Хтео би човек отворити дућан или бакалницу и иде у беледију да тражи дозволу. Најпре му се не да, после као да се колебају и тако то траје неколико дана. Човек непрестано долази, тражи и моли, док му се на послетку не понуди, како он може лако зарадити месечно 20 до 30 фор. „Не треба ништа да радиш, само н. пр. да одеш тамо или онамо и у кафане да чујеш шта се говори и да видиш с ким се дружи овај или онај.“ Многи се превари, многи помисли, да то није никакво рђаво дело и поверује. Приме прву плату. И то тако иде два и три месеца, а четвртога месеца већ му се приговара да незаслужно зарађује своје плате, да доноси мало извештаја, под претњом да ће ту плату и изгубити. Човек, који је већ пао у грех и који се научио да прима најамничку плату, сад се труди да услужнији буде, па као досељеници, тако после и он често своје извештаје подноша на основу највећих неистина и тако многи и многи невини људи страдају, многи се сумњиче и стварају им се кривице за оно, о чему никад ни помислили нису. Има и других случајева, да су појединим затварали дућане и глобама их упропашћивали само за то, како би и ове људе, кад остану на сред пута, лакше добили за одвратне циљи На овај начин за неколико година у Сарајеву развила се и раширила корупција и колико је њих сарајевска полиција, на челу јој с Берксом бацила у ниске редове порока и колико породица а и појединих је унесрећила подмићивањем за ниске смерове!

А сад да се упита ма који Босанац: је ли Сарајево место, где се стварају револуције, бунтовни покрети или у опште политичке агитације, одговорио би са свим противно, да је то баш најмирније место и у Сарајеву да су мирнији грађани него и у најмањем ком другом месту Босне и Херцеговине. Наравно, да се сваки човек мора чудом зачудити, какви државни, па и полицајски разлози саветују босанску владу, да мирно гледа како и на који начин Беркс развија сарајевску шпионажу?

Јесу ли ти разлози такове природе, да они морају баш у Сарајеву пружити материјала посланицима страних сила, да по сарајевској полицији суде и све остале полиције по унутрашњости. Сумњамо, јер ако је до тога стало, да Сарајево буде огледало земаљских система, ми би онда сваком саветовали, да оде у Бањалуку и бањалучки котар и да тамо тек види шта и како ради барон Лазарини, по што се зна, и он и Беркс да би давно отишли из Босне, на срећу тамошњег народа, да немају неког, који подржава и заштићује једног и другог; и према којима као да је и сам г. министар Калаји немоћан. Беркс н. пр. налази за упутно баш онда отићи у лов, кад долази г. министар Калаји, да тако не учествује у дочеку те као да тиме хоће да покаже да је он силнији од самог министра и да му ни сам министар не може ништа наудити, у што као да многе Сарајлије верују. Смешно је с политичког и у опште државног гледишта што Беркс ради и ако је врло жалосно колико с народног, моралног, толико и материјалног гледишта. Смешно је стварати тајне најмљенике, поред свакоме добро познате јавне шпионаже и тако је ширити, као да је сваки Босанац неки бунтовник. А у ствари је само свестан грађанин, који хоће да поштује и брани веру своју и народност српску.

На овај начин усађује се у народу мржња и срдба и против саме владе — а зна се и то врло добро, да данашња влада није наилазила на симпатије у народу, нити може симпатије постићи на овај начин. Истина је, народ ће усљед овог материјално и морално пропадати, народу ће се и даље пружати рђави примери одвратне шпионаже, али надати се у будну народну свест и у верску снагу, да ће ова корупција само неке захватити, а у своје време знаће народ тамошњи и цели изображени свет, да су они, који се данас хвале да су носиоци културе у ствари били више поборници недостојног друштвеног притиска и у њиховој култури друштвеног и политичког „морала“, да је одвратна шпионажа играла главну улогу.

Како то изгледа пред јавним мишљењем када шеф полиције потпомаже једног чиновника само за то, да му послужи простим уходом и чијој жени шиље старо, дечије рубље, која разјарена с тога поклона не хтеде примити и која прима карту посетницу од полицијског комесара г. Лешана, у којој јој овај разлаже, да се чуди да она није примила подареног јој поклона, те би се могла огрешити о благоволење, које се према њеном мужу од стране г. Беркса указује и то прима ту карту посетницу баш онда, када је тамо др. Пачу.

Многи би хтели да сравне стање у Босни у погледу строгости са стањем за Бахове системе. Али разлика очито избија на површину, јер док је за Бахове системе владала ванредна строгост, ред и поредак, дотле је Босна, поред круте стеге, подривена нечувеном шпионажом, којој најневинији људи постају жртвом. Нема одређености, која би налагала: Ово се сме, а ово не сме учинити, јер често у врло кратком размаку времена једно исто, што се пре смело учинити сматра се сада за преступ.

Беркс и сарајевска шпионажа живи је пример садашњости, који ће послужити за необориви доказ у будућности.

Поглед по свету.

— На другом месту говоримо о бурној седници угарског сабора приликом дебате о изложби. Овде још надодајемо, да су се против владиног предлога највише борили Етвеш и Апоњи. Министар-председник Векерле одговорио је и једном и другом, али је говорио тако оштро и жестоко, да му је опозиција прекидала говор с узвицима, како се он, министар, опио и како у пијанству говори.

— Јучер се морала изећи у Паризу пресуда против свих оних, који су компромитовани у панамској афери. Расправа је била дуга и занимљива и жалосна, али и тако заплетена, да се још ни данас, по новинарским извештајима не зна право стање ствари. Очекује се пресуда, и онда ће се видети и разумети. Једно као да је на чисто изведено. Да гласовити инжињер Лесепс није крив, јер су му руке биле чисте од сваког неваљалог дела, али то се не може рећи за славног Ајфела. Ако га прогласе кривим, разуме се, да ћа доста потамнети његова слава. У Француској су осетљиви на такове ствари и најславнији људи нису поштовани, ако им и приватни, друштвени и породични живот није светао.

— По вестима из Цариграда турска ће влада протестовати против појачања енглеске војне снаге у Египту. Заузимање Русије и Француске, да се обезбеди право египатског кедива утицало је врло повољно на цариградске политичке кругове. То се најбоље разабире из писања бугарских листова, који свом жестином и сада нападају на Русију. По свој се прилици плаше, да и Турска не ступи у руско-француски савез, јер онда би, без капи крви, бугарска влада била готова.

— Писање руских листова о стварима у Србији врло непријатно дира пријатеље либералне владе. У Русији су увидели, да ће страначко растројство бити од велике штете српској краљевини, али су се уверили, да га не би било у толикој мери, да влада својим притиском не ствара још већи јаз међу појединим странкама. Многи врло угледни листови пишу отворено, најжешћим тоном против либералне владе, а вест, да ће краљица Наталија ићи скоро у Петроград довађа се у свезу тиме, као да је зову, да би је саветовали, да она кад се врати у Србију, уклони из двора све оне, који су у стању, да још за рана младог краља напуне мржњом против једне, на корист друге странке.

СРПСТВО.

Србија. Јавили смо, да су у Смољинцу били рањени Милан Богдановић и његова два друга. Ова вест, што је са свим природно, узрујала је јавно мишљење. Богдановић је нар. посланик, а и он и његови другови припадају радикалној странци. Сада се о овом атентату опширније јавља. Рањеници су седили мирно у једној механи и разговарали се. Изненада с поља непознати опалише неколико хитаца из пушака и ранише сву тројицу. Један од рањеника већ је умрео. Властима је пошло за руком, да ухвате убице. Још не знамо за што су пуцали и је ли ово убијство са личне или политичке освете, али по што сви они, који су пуцали припадају либералној, а рањеници радикалној странци сваки, правом, верује да је и ово пуцање било из партајске мржње и сад у Србији још више верују у могућност, да је и онај атентат на Пашића био смишљен. Да су ове појаве врло жалосне у то нико не сумња, а да је и влада одговорна, што њезини људи убијају своје противнике, разуме се по себи. Влада је прва дала рђавих примера. Прва је почела употребљавати насиља — сад је у томе њезини људи следе. Опет кажемо, да не знамо, какве користи мисле из ових рђавих појава извући позвани у Србији. Оваким мерама нигде ни једна странка не јача, а судећи по прошлости, најмање у Србији. Данашњи либерали могли су искусити како су некада њихови препретходници пред 1880-ту годину платили насиља, могли су искусити то и од напредњака. Како су прошли стари државници, који су хтели да се силом одрже на влади, проћи ће и ови нови. Али ма да смо уверени, да је у Србији свака сила за времена, опет кад се оваким средствима дотле дошло, да се без обзира затварају толики грађани, распуштају општине, ускраћује право гласања стотинама бирача и противници политички једни на друге пуцају, опет, кажемо, сваки Србин мора се озбиљно забринути, да последице оваких поступања не осете највећи српски интереси у будућности. Сви озбиљнији родољуби у Србији и изван Србије тога су уверења, да би ваљало утишати ове преко сваке мере распаљене политичке страсти. Али оне се, на овај начин не стишавају оне још и горе бацају зе-

---

је управо страшно изгледало неочешљана коса била је замазана крвљу. Сабљом га је ударио противник по глави. Из ране је крв цурила и бог зна од колико дана није се опрала! Рекох вам, сећате ли се: „стриче хајдемо тамо, онај бедник малакше. Хајдемо да му помогнемо!“ Он, као да нас је разумео. Побледео је, задрхтао је и док смо се ми приближивали покрио је своје лице прљавим али свиленим рупцем.

На рупцу била су златом извезена слова.

То је за цело племић — ви рекосте. И већ бејасмо близу, већ да га запитамо . . . а маркиз Б. иза наших леђа довикну нас.

Ја се окренем и одох му на сусрет, да се с њиме вратим к рањенику. Ви остадосте сами близу њега

— Ко је онај господин? Упита вас рањеник. А ви? Ви викнусте из свег гласа: Зар ти пријатељу? и пољубисте га.

Док се то с вама дешавало и док је до мене допр'о ваш глас: з а р т и п р и ј а т е љ у? Са мном се дешавало друго и до вас је допр'о мој глас: з а р т а к о о с е ћ а т е г. М а р к в и з е? Ваш глас био је пун дивљења и сажаљења, а мој пун презира. Знате шта је било. Отишав к Марквизу рекох му, да је ту један рањеник и да му ваља дати неколико лира. Марквиз је казао: „за усташе не дам!“ Презрела сам га тог часа ради те трговачке себичности и довикнувши му: з а р г а к о о с е ћ а т е г. М а р к в и з е, дођох к вами да видим, кога упознасте у рањенику.

За мном је дошао и Марквиз.

Рањеник је подигао своју крваву главу и опет оборио очи. Стидео се ваљда. Мој се поглед суочио његовим погледом и задрхтала сам. . . У мени се крв следила — то је био кнез, чију сам руку одбила!

— Госпођице, рече он, одлазите, не мучите ме, ја тако жалосно изгледам.

— Ви дивно изгледате, јуначе талијанске слободе!

Он се насмешио. Опет ме погледао и подигао руку, да шаком покрије крв на глави, али касно. Притрчала сам и пољубила сам ону крв.

Марквиз се мргодио. Ви сте ме зачуђено гледали.

— Је ли ваше срце слободно? Упитам рањеника.

— Није . . . ја немам срца, рече он. Пола је мога срца даровано Италији, а пола је код оне, која ме презире.

— Италија вам је благодарна на тој рани кнеже, а она која вас није љубила, сад вас љуби. И пружим му руку.

Ви сте се убезекнули од чуда. Марквиз је беснио од љутине. Вас је моје поступање поразило, њега је раздражило.

— Г. Марквизе, ви не дате ни неколико лира рањеницима талијанске слободе, а ја им дајем своју љубав!

Знате шта је после било. Рањеник је оздравио, али је остао мало глух. Био је неспособан за војску. Дошао је кући и почео да управља својим имањем и венчао се. Ја сам његова жена. Нисам га љубила, али га поштујем. Он нема права што се на мене љути. Верна сам му и добра сам му. Али тамо у вашем клубу као да је почео хладнети у светим талијанским идеалима, ја поред колевке моје мале ћерке постала сам још жешћа Талијанка. Стриче, г. грофе, још Италија није слободна. Још се Гарибалди бори но клисурама и гудурама апенинским, још падају мртви Талијани и од глади умиру за слободу Италије . . . а мој муж пуши цигаре, мој муж весело проводи дане у клубу. То не сме да буде и ја то не дозвољавам. Ја сам Талијанка и љубим дете, поштујем мужа, љубим своју породицу, али над свему томе земљу моју, моју Италију. И кад куцне час да се жртвује, ја ћу жртвовати: све за Италију!

Он се тужи да му не дам да пуши. То је истина. Дуван је монопол . . . а ми данас живемо у Венецији. Ово за сад није земља слободна. Овде је дуван монопол стране државе. Ко пуши тиј помаже државу. Мој муж то не сме.

— Али, то су тако мале ситнице!

— Молим, молим, да се сви Талијани одреку пушења и новце, које би попушили да дарују на народне цели колико би било мање милиона држави а више народној ствари? Тако вам је и с маркама. Дуван и пошта то су највећи државни приходи и те приходе мој муж не сме помагати. Ето видите с тога се мој муж на мене љути, али кажите му да се ја баш тиме поносим.

— Ма кнегиње, за таке ситнарије, да се између вас породи и немир.

— Пред светим ликом Италије нема ситнарија. Верујте, кад вам кажем, да би сутра моје рођено дете жртвовала, само да ми ко поуздано каже, та ће жртва много користити судбини ове несретне земље, ја би сама, ја рођена мати, ухватила мога анђела и пољупцима би га и сузама загушила на олтару домовине. А кад сам справна да то учиним, сматрала би мога мужа да је кукавица, кад не би био кадар жртвовати ове „ситнарије“; ја нисам тражила мужа ни кукавицу, ни лепа, ни богата. Тражила сам борца талијанске идеје и као што сам га нашла, хоћу да ми увек таким остане. Онда је за мене мој муж, и мој идеал.

* * *

Сутон је. У богатој кнежевој соби поред умирућег болесника стајала је његова жена. Кнез је малаксао под тешким ранама. Борио се на барикадама и два куршума, једно за другим погодише га у раме и у бедро десне ноге. Борио се цео дан. Војска је потукла усташе и рано из јутра јурнула у град. Грађани су направили барикаде, да даду јуначког отпора. На барикадама борио се кнез и кнегиња. Он је допао рана. Она га је однела у двор. Неговала га је, испирала му ране и тешила га. Али све узалуд. Последњи се час приближивао.

— Мариета наше дете? Промрмља он, једва дишући.

— Наше дете је погинуло, одврати она, гушећи се у сузама.

— По-ги-ну-ло, цикну рањеник и клону у њеним наручијама.

Бог, добри Бог, који и на Италију гледа, примио је његову душу, а оставио мртво тело у наручијама бедне мајке без детета. Заклопи-

мљу у нове опасности, завађају брата с братом и у Србима ова страначка борба све више и више гаси одушевљење за општу српску мисао.

— Београдски листови јављају, да је у министарству дошло до несугласица. Неспоразум је постао између министра финанција и министра унутрашњих дела. Министар финанција хоће, да се што пре, у најкраћем року наплати заостала пореза, а томе се опире министар унутрашњих дела, по што мисли, да би тако било више бирача радикала. Осим ове несугласице, за коју се јавља да је настала у министарству, настао је и велики неспоразум у самој либералној странци. Неспоразуму је узрок кандидација разних либералних посланика. Ма да либерали говоре, да су поуздани у већину на предстојећим изборима, ипак сваки хоће да се кандидује у оним местима, која су и до сада бирала либерале, по што се сваки боји, да на другим местима не пропадне. Либералних је кандидата много а сигурних изборних срезова за њих врло мало. Овај неспоразум, о којему пишу радикални листови, провирује и у ретцима либералне штампе.

Црна Гора. „Глас Црногорца“ на првоме месу доноси ову радосну вест:

„Његова Светлост Престолонасљедник Књаз Данило данас је кренуо с Цетиња пут Петрограда, где ће у царском двору провести последњу недељу ових месојећа. У пратњи Његове Светлости наоде се: г. Војвода Гавро Вуковић, наш министар иностраних дела, г. пуковник Н. Овсјани, наставник Њ. Светлости, и г. инжинир Марко Ђукановић.

Ово је први пут, да наш престолонасљедник, као десна рука свог узвишеног оца, сам пунољетан путује изван граница Црне Горе и за то га на том путу прате на свакој стопи најлепше жеље и најтоплији благослови целе Црне Горе“.

Радосна је ова вест, која долази са свим изненада с Цетиња. Радосна и с тога, што насљедник црногорског престола иде у посету руском цару у Петроград, када још и данас страна штампа разноси гласове, као да су између црногорско-кнежевског и царско-руског двора охладнели они искрени, пријатељски одношаји, и с тога што је ово први пут, да се млади кнежевић појављује на дипломатском пољу, да помаже своме оцу-господару и своме народу, а нарочито с тога — што је будући господар Црне Горе отпочео своје деловање с Цетиња у Петроград. Нема сумње, да се у Петрограду млади Данило не ће уверити о искреном пријатељству цара рускога, као што се уверио и кнез Никола и да и овај пут не ће донети Црној Гори користи. Свакако ово је, *после свих оних добрих, најбољи* одговор клеветницима Црне Горе, да се још једном увере, какав искрени и пријатељски споразум влада између руског и црногорског двора и да ово пријатељство не ће никада престати, као што није никада ни престајало. Рекосмо да је ово изненадна радост, с тога, што нико није ни помишљао о томе да ће кнежевић Данило у Петроград, шта више кад се ових дана упутио с Цетиња, неки су листови јавили, да иде на кратко време у Реку. Лако је схватити, да и ово изненађење не ће добро утицати на извесну штампу, којој је на овај начин отупљено новинарско оружје злонамерногa нагађања. Сад и она има пред собом чињеницу — да кнежевић Данило иде у Петроград, и пред овом чињеницом ваљало би да се стиди својих пређашњих неистина.

ДОПИСИ.

Србобран, 26. јануара. 12. о. м. дође нам српско позориште под управом г. Ђорђа Протића те је до данас приказало седам позоришних комада. О ономе, о чему смо пре читали нисмо се преварили, јер ово друштво заслужује сваке хвале и признања. Истина ово позоришно друштво не располаже многим особљем, али чланови његови су опробани и изврсни приказивачи позоришне уметности. Из првог приказаног комада видесмо, да друштвом овим управља разборита управа, а у друштву влада највећи споразум и потпун ред, без којега се не може овако друштво ни замислити ваљано. Приказивачи долазе потпуно спремни на позорницу а шаптало им је споредна ствар.

Но покрај свега тога, што се у напред знало за ово сваке хвале вредно позоришно друштво, није га Србобран примио и одазвао му се с претплатом у оноликој мери, у коликој оно то доиста заслужује. Првих вечери била су седишта већином празна, но кад се разгласило, да друштво приказује вештачки своје улоге, поче се све то више претплатника јављати тако, да је до данас прикупљено довољан број позоришних посетилаца, а надамо се, да ће их и више бити, јер то иште од нас наш српски задатак да љубимо оно што је наше, па још кад је добро треба да га и помажемо.

20. о. м. обављен је код нас избор трећине црквених представника у црквеној општини. Српска народна радикална странка није се овога пута упуштала у овај избор, као што је у својој изјави у овом цењеном листу још пре избора објавила. Сентомаш броји најмање 800 бирача, а при избору је било до 60. Дакле и није било бирача, него се постојећа скупштина сама попунила, односно сами изабрани представници себе изабраше, шта више ни потпуна скупштина није бирала јер које скупштинара, које одборника има 80, а гласало је једва 60. Ово је нечувено и незаконито, али шта ћемо, кад се сад незаконитости претпостављају законима.

Светосавска прослава.

Пирош. Од год. 1887. од кад је код нас учитељ Ћира Каракашевић, знамо и ми овде шта је то „Светосавска слава“. Но он као скроман човек не износи никад своја лепа и племенита дела на јавност, а ми прости људи нисмо томе толико вешти. Сваке је године он у школи држао народу по један згодан и поучан говор и многобројна деца — мушка и женска — декламоваше све одабране декламације. И ове је године он држао диван и поучан говор о домаћем васпитању и о дужностима наших српских матера; за тим су деца лепо декламовала, а најлепше се у томе одликовала Десанка Веселинова. Сваки члан наше општине чистом душом признати мора, да је исти учитељ нашу школу у сваком погледу знатно подигао, јер његово редовно држање — како свагдање тако и повторне школе — довело је дотле, да се наш нараштај с читањем, писањем, а понајвише рачунањем дичити може. Особито се пак лепим појањем у нашој светој цркви поносити можемо; он је децу тако складно појати научио, да је један свештеник са стране, кад је једном у нашој цркви служио, ово рекао: „Овде је милина служити, како умилно деца поје“. Многе врлине истог учитеља могли бисмо овде навести, али то остављамо даљем времену а за сад му овако кличемо: Добри и вредни учитељу наш, хвала ти на твоме неуморном раду, твоји ђаци тебе никад заборавити не ће, а име твоје ће овде са твоје доброте — спомињати до века.

Школски пријатељи.

Вести из места и са стране.

Из места нам пишу: Истина је, постоји једна наредба, да бостанције и бостанцинице не смеју ићи тротоарима, него средином пута, како не би својим корпама, џаковима и т. д. сметали мимопролазећем свету. Али та наредба вреди онда, када нема силног снега и када је нама могућно, да средином пролазимо. Овог месеца пао је силан снег. С тротоара бацали су га на страну и тамо се гомилао, а средином, која је и тако постала узана није се могло проћи нешто с тога, што су јуриле саонице, а нешто и с тога, што би требало загазити ногама до колена у снег. Наше бостанције су дакле били приморани, да иду тротоарима, али су ипак били увек опрезни и ишли су самим крајем. Него, ма да их је на ово нагонила потреба и ма да је сваки увиђао, да друкчије не можемо пролазити, док је овај снег, него тротоарима, неки полицајци показали су се у неколико случајева, врло неучтиви. Тако пре неколико дана, кад је једна 80-годишња старица ишла тротоаром ухватио је један полицајац, и тако је гурнуо, да је бедна старица пала у снег. А једну другу старицу опет други полицајац почео је грдити, ружити јој Бога и немилосрдно је гурати на страну.

Ми опет кажемо, како знамо да постоји речена наредба, али кад се она не може извести, кад није могуће пролазити онуда, онда мислимо, да би ту наредбу ваљало за неко време обуставити, или барем прочистити снег и оном страном, којом се мора пролазити.

Оволико рекосмо, у нади да ће позвани учинити своје, да се у напред не догађају овако немили призори.

Бостанција.

Парастос. Српска православна црквено-школска општина новосадска, даје парастос народним добротворима Сими и Катарини Ђорђевић, у среду 3. (15.) фебруара 1893. г. на св. Симеона богопримца у 11 сати пре подне у св. алмашкој капели.

Вечерњу забаву с игранком, приређује дилетантско свирачко друштво у Срем. Карловцима, уз пријатељско суделовање богословске омладине, 31. јан. (12.) фебр.) 1893 у саборској дворани. Половина прихода намењена је сиромашној деци основ. школа. Улазна цена од особе 1 фор. Добровољни прилози примају се с захвалношћу. I. део: 1. „Балет“, од Обе-а свира дилетантски збор. 2. „Онамо, онамо“, мушки збор од Јенка, пева богословска омладина. 3. „В сладких сањах“, четворопев од Хајдриха. 4. „Intermezzo sinfonico“, од Mascagni-ја, свира дилетантски свирачки збор. 5. „Синђелићев гроб“, од Драгомира Брзака, декламује г Михајло Медаковић. 6. „Бачки напеви“, мушки збор, од др. Ј. Пачу-а, пева богословска омладина. 7. „Смеса српских песама“, од Хелера, свира дилетантски свирачки збор. II. део игранка.

Земаљска изложба. Прошле суботе била је бурна седница у мађ. државном сабору. Расправљало се о том: хоће ли се приредити светска или само земаљска изложба. Мађарска опозиција тражила је да се приреди светска изложба и да овом приликом Угарска покаже своју независност, а изложбу приреде сами Мађари. Влада је изнела предлог о земаљској изложби, да би у истој учествовали сви народи Угарске. Владин предлог био је и усвојен. Ова ће се изложба приредити у славу 1000-годишњице опстанка Угарске, а уједно и у славу првог угарског краља св. Стевана. Да је предлог владин оправданији у сваком погледу, то је свакоме јасно. Лако је говорити о светској изложби, али није лако приредити, па још кад се искључују, осим Мађара сви остали народи. Него, по што ће се ова изложба приредити као земаљска и позвати сви народи Угарске да учествују, а по што у опште ти народи могу више увеличати ову изложбу од Мађара, и по што ће их влада позвати да увеличају, настаје питање: хоће ли се не мађарски народи одазвати? И хоће ли се и морају ли се одазвати? Зна се, да је за краља св. Стевана важило како је она држава слаба, у којој живи један народ с једним језиком, а данас мађарски државници баш на томе раде, да се у овој држави, која је састављена од толико разних народности говори само — мађарски, и кад се све ово зна де, тешко да ће позив владин наићи на одзив и да ће земаљска изложба испасти онако, као што би она испала, да је немађарским народима боље, него што им је.

Породична трагедија. Из Д. Тузле, у Босни, јављају о грозној породичној трагедији, која се тамо догодила ових дана. На пројутарје св. Саве приредио је официрски кор костимну игранку, на коју је дошао и мајор месног босанског батаљона Шефтсовић са својом младом супругом. Мајор је те ноћи три пута ишао својој кући, да прегледа двоје дечице, а како је била јака зима назебе и опасно оболе После 12 дана тешке болести умре, оставивши за собом удовицу с којом је 7 година у највећој љубави живео и нејаку дечицу. За време целе његове болести мајорица није ни спавала ни јела, већ једнако бдила над болесником, а кад јој је умрио муж, по што је била малаксала нису је хтели пустити, да га испрати до гробља. Него је одведе својој кући бригадорова жена. Сутра дан, када је спровод мајоров мимоилазио бригадиров стан, у којему се налазила бедна удовица, она је хтела да изађе на прозор и видевши мртвачки сандук пала је у несвестицу. Кад се освестила, зажели пећи с децом у свој стан, велећи, да ју је савладала слабост и умор. Бригадирица јој учини по вољи. Али како је сутра дан и њу изненадила жалосна вест, да се majорова удова убила. У вече написала је она неколико писама и опоруку, како јој се имају васпитати деца, па се прихватила револвера и опалила га по сред срца. Него ово још није крај трагедији. Кад се мајор разболео одмах су јавили његовој матери у Беч, да јој је син опасно болестан, а тако исто оцу мајорице у Франкфурт. Колико мајорова мати толико отац мајора одмах похиташе у Доњу Тузлу, да буду код болесника. Спровод мајорице имао се обавити у 2 сата после подне 30. јануара п. рим. а тог истог дана у $^1/_2$3 долазила је с влаком мати пок. мајора. Чим је сишла с железнице, упитала је неке за стан свога сина и не мислећи, да је он давно умрио. Присутни јој то кажу, али да не би несретну жену још више ражалостили не рекоше јој и то, да се и жена њезиног сина јуче убила. То је она дознала тек онда, када је плачући дошла пред покојников стан и затекла тужни спровод мајорице. Бедну мајку одведоше у хотел. Сваки може појмити њезино очајање. Тешили су је и саветујући је да чува своје здравље за љубав оне ситне нејаке дечице, којима је она од сада и отац и мајка. По, сутра дан гостионичар нађе у соби мртво тело старице, где виси о прозору. Кад су је оставили саму, да спава, она се обесила! Два дана после дошао је и отац пок. мајорице, али часници су га непрестано чували, бојећи се, да и он не почини самоубијство. — Мајор је оставио својој дечици лепо имање од 30—40·000 фор.

Педесетогодишњица. Пишу нам из Сенте: „У среду 20. јануара (1. фебр.) т. г. прославио је преч. г. Александар пл. Николић парох овдашњи и почасни прота ретку — педесетогодишњицу, од како је живот свој посветио цркви и народу свом. Оседели слављеник родио се месеца фебруара 1814. год. у Сенти, а од педесет година амо служи он као свештеник цркву и врши дужности духовног пастира у свом родном месту. За дуго време свештеничког службовања — љубљен и поштован од поверене паствe своје — вршио је тешку и племениту дужност своју на опште задовољство свију, који га знају и познају. То се понајбоље види по поштовању и угледу, који ужива јубилар у крилу стада свог. — Са ревносног вршења дужности своје заузима он многа почасна и угледна места у народу свом. Од тридесет година амо седи он као председник у конзисторији епархије бачке. А од више година амо врши дужности патрона српске велике гимназије новосадске. После смрти пок. Милана Костића, проте ст. бечејског вршио је шест година дужности намесника ст. бечејског протопопијата. У најновије доба одликован је лепом почашћу почасног проте. Силне честитке, које је оседели слављеник добио о дану славе своје казују нам, колико је он поштован и цењен у крилу општине своје, у кругу знанаца својих. Поздрављајући са своје стране ретку славу ову, желимо, да слављеника превишњи творац одржи у снази и крепости, да и на даље дела у винограду господњем на дику и понос поверене паствe своје“.

Трговина.

Нови Сад, 28. јан. На данашњој нашој житној пијаци цене су биле ове: Пшеница 7 фор. 20 нов. Кукуруз 3 фор. 90 нов. Јечам 4 фор. 40 нов. Зоб 5 фор. Наполица 6 фор. Све од 100 килограма.

Поврће. Поврћу је цена стара т. ј. као и прошле недеље, по чем се у малим на нашој пијаци продаје, а узрок је свему јака зима, па наши вртари-бостанције морају своју робу добро да чувају. Цене су ове: Пасуљ бели 5 ф. 50 н., жути 6 фор., кромпир 2 ф. 50 н., црни лукац 3—3 ф. 50 н., купус укисељен 5—6 ф.

Зима попушта. Надати се бољем промету, јер су наше вредне бостанције заиста заслужили бољи промет, јер што наш бостанција плаћа земљу заиста неплаћа је ни један економ.

Исказ о унешеној и на варошком кантару премереној рани и осталих предмета у Нови Сад јануара месеца 1893. год. Жита 538574 клг. Ражи 5246 клг. Наполице 329 клг Зоби 11.321 клг Јечма 3697 клг. Окрањена кукуруза 489.657 клг. Кукуруза у клипу 1377 клг. Проје 186 клг. Пасуља 17.269 клг. Мухари 228 клг. Кромпира 6279 клг. Свињске масти 2832 клг. Свиња 19.106 клг.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигао 28. јануара у 5 сахата после подне.)

Илок. Због насиља и нечувене пресије наш кандидат пропао са четири стотине гласова против пет стотина. За Телечког гласали мртви, шумари, екзекутори и силни не бирачи.

Дописница уредништва.

Б. у В. Ако је све тако, као што су нам јавили онда је кривица на Вашој страни.

С. у Л. Не зна се шта хоћете.

З. у. К. Примили смо.

Д. у С. Ко призна погрешку постаје већи, а не мањи.

У последњој вести, прошлога броја у место: „Проф. Банбергера, треба да стоји: проф. Бамбергера“.

ла му је очи. Пољубила мртво лице, па отишла у другу собу.

Тамо је на постељи лежала мртва ћерка — Топовско тане ударило је у кров и провалило камење у собу. Повећи камен срушио се на малу главу невина детета.

Мати је размрскану главу покрила свиленом марамом. То је била она прљава марама, којом је некад њезин рањени муж крио своје лице, да му га не види кнегиња. То је била најлепша успомена несретној мајци, а несретнијој жени.

И покривши лице прихвати пушку, па одлети низ басамаке, као лавица. Из очију сипаху јој варнице очајања и љутине. Хоће да освети мртве главе.

— Куда? — упита је у придворју гроф, стари јој тутор.

— На освету стриче!

— А муж? А дете?

— Погибоше!

— Јао . . . .

— Не плачи сине Италије, кад ни ја не плачем. Поносим се, као што се и ја поносим, јер погибоше за Италију, а све, све морамо жртвовати за Италију! — викну поносом и полети к вратима.

Из даљине долазили су неки војници, пред њима официр.

— Ха, викну она, а пушка опали. Осветила сам их стриче, сад је на мене ред.

— Видиш тамо . . . . хватају га, пао је . . мртав је официр. Ево их трче да ме ухвате. Хоће и они да се свете. Кукавице, над једном женом! не ће, не ће! Ја сам тражила освете, а нисам тражила да служим другоме за освету. Збогом . . . грофе. . .

И по други пут пушка пуче, а лепа кнегиња сруши се на земљу.

Војници долетеше у двориште. Ко је пуцао? Где је та жена што је пуцала? питају у једу и грозећи се заокупише старог грофа.

Он је плакао и ћутао.

— Водите га — викну наредник.

— Куда? упита гроф.

— На губилиште!

— Све за Италију — одговори и једва држећи се ишао је стари гроф међу војницима пред војни суд, а за собом оставио пусте дворе богатога кнеза, у њима мртве: мајку, оца и ћерку, који су све своје жртвовали за Италију.

* * *

Много је посејано гробова по Италији, а у њима много милих и драгих бораца талијанске слободе. Они су били поуздани у победу и хитали су у свету борбу поносним узвиком: L' Italia farà da se. Данас мирно почивају у светој земљи Апенина, а талијански геније захваљује им се и пољупцима освежава убаво цвеће на њиховим гробовима, јер зна да је Италија сама извојштила себи слободу само с тога, што је имала деце, коју је могла и увек може називати, да су патриоте. Слава свима искреним патриотама!!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је 1. број

„ПЧЕЛИЦЕ“

ЗАБАВНО-ПОУЧНИ ЛИСТИЋ ЗА СТАРО И МЛАДО.

Садржина: „Свадба Маре деспота Бранковића“ (Чеда Мијатовић). — „Инокоштина“ (М. Ђ. Милићевић). — „Сељак“ (одломак песме Вл. Јовановића). — „Како је постала у народу пословица: Што ко чини, све себи“. (Вук Караџић). — „Добротвори и скупљачи претплате на „Пчелицу“. — Овај листић није дечји лист — како га неке новине приказаше, него је намењен свима слојевима нашег народа и младом и старом. Годишња цена је 80 новч. погод. 40 нов. Претплату ваља слати на адресу:

Mita Nešković,
kr. žup. školski nadzornik
Belovar — (Hrvatska.)

ПОЗИВ

НА

КОСТИМОВАНУ ИГРАНКУ

ПОД ОБРАЗИНАМА

која се приређује

у суботу 30. јануара (11. фебруара) 1893.

У ДВОРАНИ ГОСТИОНИЦЕ

„КОД ЦАРИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ“ У НОВОМ САДУ

у корист

„НОВОСАДСКОГ ФИЛИЈАЛА ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА У ЗЕМЉАМА СВ. КРУНЕ УГАРСКЕ“

који стоји под највишом заштитом

ЊИХОВИХ ВЕЛИЧАНСТАВА.

УЛАЗНА ЈЕ ЦЕНА 1 ф. 50 н. ОД ОСОБЕ.

На забави суделоваће војничка музика 70. пешачке пуковније барона Филиповића.

Нико није обвезан, да дође у костиму или под образином.

Улазнице могу се у напред добити у трговини друштвеног благајника г. Д. Коде, у посластичарници г. П. Шула и г. Ф. Четермајерке и у вече на каси.

Погледом на добротворну цел примају се и добровољни прилози с благодарношћу.

ПОЧЕТАК У 8 САХАТА У ВЕЧЕ.

У име приређивачког одбора:

Софија Дунђерска, председница. **А. Хаџић,** председник.

Геза Форштер, секретар.

✝

Са ојађеним срцем и ојађеним болом у души јављам свима сродницима, пријатељима и познаницима, тужну претужну вест, да нам се наша никад непрежаљена добра и мила супруга, односно кћи, сестра, сестричина, заова, снаха и ујна,

ОЛГА ЂОРЂЕВИЋ-НАНЧИЋ

рођ Савић,

после дуга и тешка боловања у 27-ој години млађаног живота 19. (31.) јан. Господу Богу у вечност преселила.

Земни остатци миле нам покојнице предати су у среду 20. јан. (1. фебр.) 1893. по обреду срп. прав. цркве, матери земљи.

Овом приликом света нам дужност налаже, да се васколиком грађанству из места без разлике вере и народности, а не мање и нашим многобројним пријатељима и браћи ратарима из околних села као из: Соколовца, Луговета, Златице, Кусића, Калуђерова, Кручице, Паланке, Врачевгаја, Црвене Цркве, Дубовца, Мачевића и т. д. најсрдачније захвалимо, што су својим саучешћем, нашу нигда незаборављену покојницу до вечног боравишта испратили и тим донекле болној нам души мелем утехе изразили.

По на особ нек је овим путем преч. г. г. свештенству из места и околине г. г. А. Стојадиновићу проти и Ђорђу Бранковићу капелану из Б. Цркве, Маши Кадићу пароху из Врачевгаја, Проки Милошевићу пароху из Соколовца и Јеврему Алмажановићу јеромонаху манастира Златице, г. г. учитељима Ђоки Поповићу у месту, Милошу Радосављевићу из Златице и Велимиру Кадићу из Калуђерова, Сл. срп. пев. друштву. Венце положише: овд. Срп. добротв. женска задруга, породица попа Разуменић Црње из Луговета, пор. Ј. Стефановића, пор. Т. Попеска, пор. зета дра Бр. Јоића из Вршца, штов. г. г. носачима буктиња и свима који нам усмено и писмено саучешће изјавише, најсрдачнија благодарност изражена, што су своим присуством при сахроду тужну свечаност увеличали.

И још једном свима српски: Хвала браћо и господо!

Бела Црква, 22. јануара (2. фебруара 1893.

У име целе родбине

Мита ђорђевић-Нанчић
ожалошћени супруг.

ОГЛАСИ.

ЦЕЛОКУПНЕ МЕДИЦИНЕ

Др. МИЛОШ ГРИГОРИЈЕВИЋ

настанио се у Новом Саду као практичан лечник. Болеснике прима у свом стану, дунавска улица бр. 18. од 9—11 сати пре подне. 48 3—3

НАЈНОВИЈИХ ШТОФОВА ЗА ОДЕЛО,

чојаних, кончаних, чупавих (лоден), непробојних на киши ловачких, штофова за сваку употребу и сваковрсних штофова за женско одело, за пролеће и лето, све у најновијем производу и признатој најбољој каквоћи по најјефтинијим фабричним ценама, продаје на комаде као и на метре за поједине купце

Depôt k. k. priv. Feintuch- und Schafwollwaaren-Fabrik,

MORIZ SCHWARZ,

ZWITTAU, MÄHREN.

Мустре се достављају плаћено. Признања има од свију друштвених кругова, звања и задруга.

За мушке кројаче шаљу се књиге за мусте бесплатно. 50 2—3

ПОМОЋНИК

ГВОЖЂАРСКЕ СТРУКЕ

тражи се који уме правилно српски и немачки писати и говорити, поред тога да је способан за послуживање у детаљу и ан-гро. Они који су и мађарском језику вични, имају првенство.

Понуде да се шаљу на фирму

Франц Ромајзер и синови
17 8—8 **у Будимпешти.**

Ц. И КР. ПОВЛАШЋ. ТВОРНИЦА ФИНОГ ЛИКЕРА

основана 1850. — награђена са 20 колајни и почасни диплома

Adolf Fränkl & Söhne, Biala (Galizien)

препоручују своје признате и одликоване пољске ликере

Контузовка, Getreidekümmel, Алаш, и т. д.

Ликера у свима сортама познати најбоље каквоће, специјалитети од старијих силовитих пића.

Могу се добити у свима приповнатим трговинама спецерија и деликатеса, као и у посластичарницама и кавханама.

Препродавци добијају рабат. — Ценовници иду гратис и франко.
38 2—9

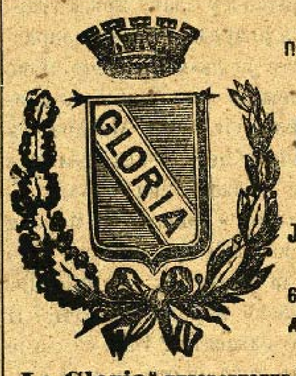

Припознат је као најбољи, прави

ЦИГАРЕТ-ПАПИР

Le Gloria

од

Josef Bardou & Fils
Perpignan-Paris

60 златни медаља, 16 почасни диплома, 20 диплома „Hors Concours.“

„Le Gloria“ цигаретпапир надмашује све до сада постојеће цигаретпапире са каквоће и финоће.
„Le Gloria“ је само онда прави ако носи подпис Joseph Bardou & Fils.
„Le Gloria“ цигаретпапир добија се како са равним тако и са рецкавим (perforiert) округом.
„Le Gloria“ се добити може и у завијумама (Hülsen) до сад непостигнутој изврсној каквоћи.
„Le Gloria“ цигаретпапир може се добити у свакој нирибершкој и папира трговини, као и у свакој трафици. 528 11—20

МАРИЈАЦЕЉСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште приповнате су као кућевни лек.

Лече: **против немања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацељске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова приповната је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Schutzmarke.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се уповорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим.“

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. У Илоку: Франц Ласло, апотекар. У Шиду: Аугуст Ковиак, апотекар. 639 14—43

ЈАВНА ДРАЖБА.

Српска православна црквена општина жели своју цркву оправљати.

Цео посао износио би:

1. Зидарски посао — — —	434 ф. 13 н.	
2. Дунђерски посао — —	285 ф. 64 н.	
3. Лимарски посао — — —	590 ф. — н.	
4. Столарски, браварски, стакларски и личиларски —	203 ф. 24 н.	
5. Претресање крова, креп, и 3 шлисна у цркву да се увидају — — — —	185 ф. 60 н.	
6. Сликарски посао — —	300 ф — н.	
Укупна свота —	1998 ф. 61 н.	

Сваки који дражби приступити жели има 10% од исклично цене у име вадиума положити.

Дражба ће се обавити дне 30. марта (11. апр.) 1893. год. у 2 сата после подне.

Ближи услови могу се увек код председништва (перовође) видити.

У Прхову, (Срем) 1. фебруара по нов. 1893. године.

Милан Поповић председник. 51 1—2 **Марић** перовођа.

ЦЕЛОКУПНЕ МЕДИЦИНЕ

ДР. ЂУРИЦА ЖИВКОВИЋ,

лечник унутарњих, очних, женских и дечијих болести; хирургије и бабичлука; ортопедиста и масажер; СПЕЦИАЛИСТА и бивши помоћни лечник на кр. угар. држ. клиници нервозних и душевних болести.

Ординира пре подне од 8—9 и по подне од 1—3 сахата. **ИНДИЈА, (Срем).**

39 2—3 Бартовска кућа. Главна улица.

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЈЕЛЕНЕ ФОРИШКОВИЋ

У ШИДУ

53 1—3

потребује једног старијег помоћника који може одма ступити.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА Д. ШИЋАРЕВИЋА

44 3—3

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује једног старијег помоћника који добро мађарски говори.

ПОЗИВ.

Осма редовна главна скупштина

УДЕОНИЧАРА СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗАДРУГЕ

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

наређује се на основу §. 54. задружних правила у четвртак 23. фебруара 1993. по н. кал. пре подне у 9 сати у заводским просторијама, на коју се г.г. удеоничари II. III. и IV. кола учтиво позивају.*)

НА ДНЕВНОМ СУ РЕДУ ОВИ ПРЕДМЕТИ.

1. Избор председника ad hoc и 3 члана као шкрутатурског одбора.
2. Извешће управитеља о радњи завода за годину 1892.
3. Извешће надзорног одбора о прегледаном рачуну за годину 1892.
4. Подела добити године 1892. и давање абсолуторијума.
5. Избор подуправитеља, надзорног одбора и управљајућег одбора за год. 1893.

У СР. КАРЛОВЦИМА, 4. фебруара 1893.

За сремско-карловачку задругу за међусобно помагање и штедњу

ШАНДОР ДИМИТРИЈЕВИЋ-ЧАКИЋ
управитељ.

*) Сваки заступник мора се најдаље 8 дана пред главну скупштину са уредовним пуномоћијом у задругиној писарници пријавити, јер после тога времена не може се нико на овај начин заступати дати.

СЕДМИ РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА

ЗА ГОДИНУ 1892.

Рачун изравнања.

ИМОВИНА.		фор.	нов.
Рачуну благајне		8852	87
„ меница у портфељу		153554	—
„ предујмова на вино и вредносне папире		2828	—
„ зајма на непокретности . . .		51764	—
„ текућим (cto Currenti)		22050	—
„ правоваступника		1171	14
Код угарске централне штед. у Будим-Пешти улога . .	4122.—		
Држ. папира (4½% одв. рег.)	9825.09	18947	09
Рачуну намештаја	800.—		
За отпис 10%	80.—	720	—
		254882	10

ДУГ.	фор.	нов
Од рачуна удеоничарске главн. I. кола	1321	—
„ „ „ „ II. кола	11100	—
„ „ „ „ III. кола	4952	—
„ „ 6% камате I. кола	497	99
„ „ 6% кам. II. к. од 1891. 107.37		
„ „ 6% текуће кам. II. к. 152.92		
„ „ 6% угл. камате II к. 400.71	661	—
„ „ резервног фонда I. кола . .	3434	83
„ „ „ „ II. кола . .	581	14
„ „ 6% текућа камата III. кола	158	57
„ „ улога на штедњу са угл. кам.	217433	62
„ „ доходарине (10% пор. кам. на улоге)	430	33
„ „ биљега		70
„ „ фонд добротворних цели . .	262	12
„ „ привременог	6458	40
„ „ преноси камата за 1893. од меница 1887 84		
„ „ кам. зајма на непокр. 710.35	2598	19
За добит у год. 1892.	4992	21
	254882	10

Рачун губитка и добитка.

ГУБИТАК.	фор.	нов.
Рачуну намештаја за отпис	80	—
„ плате	2183	29
„ камата на улоге	9517	57
„ станарине	239	—
„ награде	267	
„ пореза и прореза	652	07
„ админ. трошкова	565	10
„ 6% камата на фор. 6678.50 од пр. год. II. кола . . . 400.71		
„ 6% тек. камата II. кола 152.92		
„ 6% тек. камата III. кола 158.57	712	20
За добит у 1892. години	4992	21
	19208	44

ДОБИТАК.	фор.	нов.
Од рачуна есконта на менице . . .	12837	27
„ „ камата зајма на непокрет.	2632	85
„ „ камата одоцнења	2043	33
„ „ текућих камата	452	85
„ „ равних камата	435	02
„ „ уписнина и преписнина .	101	50
„ „ камата пред. на уд. књиж.	3	81
„ „ камата пред. на вино . .	159	98
„ „ тискарија	432	87
„ „ пристојба	108	96
	19208	44

У Ср. Карловцима, 31. децембра 1892.

Сремско-Карловачка задруга за међусобно помагање и штедњу у Ср. Карловцима.

Шандор Димитријевић-Чакић, с. р. управитељ. **Петар З. Јовановић, с. р.** књиговођа.

Овај смо рачун тачно прегледали са свима књигама сравнили и у реду нашли.

У Ср. Карловцима, 3. фебруара 1893.

52 1—3

ЧЛАНОВИ НАДЗОРНОГ ОДБОРА:

Владимир Јовановић, с. р. Св. А. Јанковић, с. р. Јован Симеоновић-Чокић, с. р.

Власник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.